

▲ Agrarisch coach Monique te Kieffe ervaart in haar gesprekken dat de pluimveeboeren al maanden onder hoogspanning leven. © Saskia Berdenis van Berlekom

Agrarisch coach: 'Ergste is die enorme onzekerheid'

FIPRONILCRISIS | Wanhoop, onzekerheid, depressie: agrarisch coach en boerin Monique te Kieffe ziet pluimveeboeren worstelen met de gevolgen van de fipronilcrisis.

Te Kieffe (49) hoorde de afgelopen maanden talloze schrijnende verhalen van getroffen pluimveehouders en hun gezinnen. Ze voert in opdracht van de gemeentes Barneveld en Ede keukentafelgesprekken om hun een luisterend oor te bieden. Als ze dat willen, verwijst ze haar cliënten door naar een huisarts, psycholoog of andere hulpinstantie.

Veel pluimveehouders zitten erdoorheen, zegt Te Kieffe. Hun bedrijf zit al maanden op slot en de financiële reserves raken op. Sommigen slikken pillen tegen de stress en kampen met slapeloosheid en gepieker. „Ik heb mensen gesproken die niet meer van hun bank afkomen of alleen nog maar met de grootst mogelijke moeite.”

Ik sprak kinderen die me zeiden: papa lacht niet meer

- Monique te Kieffe

De Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit (NVWA) blokkeerde in augustus 361 kippenstallen, waarvan tientallen in de Gelderse Vallei, vanwege het giftige middel fipronil. Het grootste deel van de stallen is nog steeds niet vrijgegeven. De schade voor de pluimveeketen bedraagt zo'n 70 miljoen euro, berekende de Universiteit Wageningen. Sommige pluimveehouders vrezen voor een faillissement.

„De meeste pluimveehouders kunnen hun toekomstplannen niet meer waarmaken. Uitbreidingen, bedrijfsovernames, het verwijderen van asbest, het bouwen van een nieuwe schuur of huis; het gaat allemaal niet door. Ik heb verschillende mensen gesproken die plannen hadden om te stoppen met hun bedrijf en dat nu niet kunnen, omdat hun pensioen is verdampt, waar ze hun leven lang hard voor hebben gewerkt. Dat is zuur. Zeker, omdat het de meeste pluimveehouders de laatste jaren financieel gezien best wel voor de wind ging.”

„Nee, waarschijnlijk is pas over een jaar duidelijk hoe ze er financieel voor staan. Veel van hen zijn bang voor financiële claims van tussenhandelaren en het is onduidelijk hoe de eierprijs zich ontwikkelt.”

▲ Het schoonmaken van stallen kost veel tijd en de afvoer van vervuilde mest leidt tot problemen. © Bram Petraeus

„De getroffen boeregezinnen staan al maanden onder hoogspanning, zonder het gevoel te hebben dat ze er onderuit kunnen komen. Ik spreek boeren met een depressie. Anderen zijn boos of gelaten. Het ligt er maar net aan hoe iemand in elkaar steekt. Ik sprak verschillende kinderen die vertelden 'Papa lacht niet meer.' Of een vrouw die zei: 'Ik maak me ernstig zorgen om mijn man. Hij ziet het niet meer zitten.'”

„De situatie is traumatisch. Kinderen willen hun vader en moeder helpen. Sommigen bieden hun ouders zelfs hun spaargeld aan. Dat geeft wel aan hoezeer kinderen meelevend.”

„De onzekerheid. De boeren wisten, zeker in het begin, niet wat ze moesten doen om hun stallen en kippen fipronilvrij te krijgen. Konden ze hun kippen beter ruïen of ruimen? Hoeveel financiële schade zouden ze gaan lijden? Hoelang zou het allemaal duren? Als je weet dat het nog twee maanden duurt, voordat je bedrijf schoon is verklaard, kun je in elk geval een planning maken. Hoewel er langzamerhand steeds meer pluimveebedrijven weer eieren mogen produceren, zitten veel andere boeren nog steeds in onzekerheid.”

Het steekt pluimveehouders dat er in Den Haag geen enkel begrip is voor de boeren

- Monique te Kieffe

„Dat weet ik niet. Ik bezocht in 2016 en 2017 onder anderen varkenshouders die in financiële nood waren gekomen vanwege de destijds extreem lage biggenprijzen. Als me iets duidelijk is geworden, is dat je leed niet met leed moet vergelijken. Maar de fipronilcrisis heeft in elk geval een ontzettend grote impact op de getroffen boeren. Ze voelen zich onrechtvaardig behandeld door de NVWA.”

„De boeren stuiten op onbegrip, bureaucratie en slechte communicatie. Ik hoor van boeren dat in het begin de uitslag van het percentage fipronil in stallen en kippen soms al een week bekend was bij de NVWA, maar niet werd doorgegeven aan de desbetreffende boer. Terwijl het gaat om duizenden euro's omzet per dag. Hoe dat nu is, weet ik niet. Wel weet ik dat pluimveehouders de NVWA alleen per mail kunnen bereiken. Het steekt de pluimveehouders dat de NVWA suggereert dat ze nalatig zijn geweest door fipronil te gebruiken. Maar de pluimveehouders wisten niet dat dit middel erin zat.”

„Met het boerenverstand was niks mis, ze konden het niet weten. De pluimveehouders hebben het middel niet met opzet gebruikt. Het steekt pluimveehouders dat er in Den Haag geen enkel begrip is voor de boeren. Sommigen voelen zich ontzettend schuldig. Ze hebben zonder dat ze het wisten giftige eieren op de markt gebracht.”

„Ik zie mensen hun grenzen steeds verder verleggen, maar daar komt een keer een einde aan. De uitspraak die ik de afgelopen twee maanden het vaakst hoorde, is: 'Ik ben er helemaal klaar mee.' Sinds afgelopen week merk ik dat er nieuwe hoop ontstaat, omdat er steeds meer pluimveebedrijven schoon worden verklaard. Maar dat geldt zeker niet voor iedereen. Bij sommige pluimveebedrijven kan het nog wel even duren, voordat ze fipronilvrij zijn.”

Eierprijzen

Door de fipronilcrisis stijgen de eierprijzen in hoog tempo. Boeren verdienen per ei bijna twee keer zoveel als voorheen. Het recente fipronilschandaal leidt tot veel financiële problemen in de pluimveesector. Getroffen boeren kunnen tijdelijk geen eieren leveren. De boeren die dit wél kunnen, verdienen daar nu extra aan. Waar een boer voorheen 0,07 cent kreeg per ei, is dit nu bijna verdubbeld naar 0,12 cent, vertelt Henk van Hamersveld, eigenaar van Eicom. Volgens Van Hamersveld merken de consumenten weinig van de stijgende eierprijzen. „Zij betalen een vaste prijs voor de eieren, die wordt niet zo snel veranderd.” Op één boer na zijn alle boeren met wie de Barneveldse eiergroothandel samenwerkt, getroffen door de fipronilcrisis. Eicom was tijdelijk gedwongen zijn eieren uit Spanje te halen. Inmiddels komen de eieren van het bedrijf weer uit Nederland. Dit betekent volgens Van Hamersveld niet dat de fipronilcrisis voorbij is. „Fipronil is ontzettend hardnekkig gif. Ik ken boeren die er, na het ruimen van de kippen en het grondig schoonmaken van de hokken, nog steeds last van hebben. In de eieren van de nieuwe kippen zat wederom fipronil” vertelt hij. Van Hamersveld verwacht dat de gevolgen van het fipronilschandaal tot de zomer aanhouden.